

5. VĒTRAS VARĀ

„Viņš sacīja tiem: “Esmu ebrejs un bīstos Kunga, debesu Dieva, kas radījis jūru un sauszemi.”
(Jonas 1:9)

ĪSUMĀ

Antīkajā pasaulē ļaudis ticēja, ka dievības vara ir lokalizēta kādā atsevišķā reģionā vai vietā, piemēram, kalnā vai upē. Ārpus tā dievībai nav teikšanas. Tādēļ, Jonam nopērkot biļeti uz Taršišu un izstāstot, ka viņš bēg no Dieva, tas nevienu nepārsteidz, un kapteinis viņu mierīgu prātu uzņem uz kuģa. Ko gan Jonas zemes Dievs varētu viņiem kaitēt uz jūras? Tomēr Dievs sevi parāda kā valdnieku pār zemi un jūru, sūtot vētru.

VĒTRAS BIEDS

Dievs reizēm izmanto dabas elementus, lai piepildītu savu nolūku (skat. 2. Mozus 20:18; Sogu 5:21). Jonas grāmatā Dievs lieto drausmīgu vētru, lai vajātu savu bēgošo pravieti.

Vētrai pieņemoties, jūrnieki sauc savus dievus. Tāpat kā tagad, arī toreiz kuģu komandas mēdza būt internacionālas. Katrai uz kuģa pārstāvētajai tautai bija savi dievi; un pat vienai tautai piederīgi jūrnieki varēja pielūgt katrs savu vietējo dievību. Ļaudis ticēja, ka daži dievi var manifestēties dažādā veidā dažādās vietās. Tāpēc arī Baals Bībelē minēts saistībā ar tādu un tādu vietu. Dažādie Baali nereti bija vētru dievi. Bet neviens no jūrnieku dieviem, kā redzams, nebija spējīgs vai labprātīgs tiem palīdzēt.

Autors nekritizē un nenosoda jūrnieku lūgšanas. Viņi vienkārši patiesi un godīgi rīkojās to reliģiju ietvaros, kādas tie pazina.

Mēģinot glābt sevi un apmierināt savus dievus, jūrnieki pārmeta pār bortu kuģa kravu. Tā laika kuģi pārvadāja zeltu un sudrabu, vara stieņus, kokmateriālus no Libanonas mežiem (sevišķi uz Ēģipti, kurai nebija savu meža resursu), un milzīgus māla traukus ar labību, vīnu, un olīvu eļļu. Jonas kuģa krava varēja būt ļoti vērtīga, bet dzīvības bija vēl dārgākas.

GUĻOŠAIS PRAVIETIS

Kamēr komanda cīnījās par dzīvību, Jafā uzņemtais pasažieris gulēja kuģa rūmē. (Jonas 1:5) Pamattēkstā šeit lietots tas pats vārds, kas apzīmē Ādama anestētisko miegu ribas izņemšanas laikā (1. Mozus 2:21), sliņķa miegu (Sakām vārdi (Salamana pamācības) 10:5; 19:15), un stāvokli atklāsmes laikā (Ījaba 4:13,14; Daniēla 8:18). Iespējams, ka Jonas miegs nebija parastas izcelsmes, lai arī Raksti nesaka, ka to būtu sūtījis Dievs.

Atradis Jonu guļam, kuģa kapteinis prasīja paskaidrojumu, kā var gulēt šādos apstākļos (Jonas 1:6). Iepriekš Dievs Jonam bija licis celties un skaļi saukt. (2. p.) Tagad kuģa kapteinis pagāns lieto gandrīz tos pašus vārdus. Gan viņš, gan vēlāk arī Ninives ķēniņš (Jonas 3:9), spriež, ka Jonas Dievs varētu uzklaut un glābt. Viņu varbūtības izteiksmē teiktās frāzes māca, ka neviens nevar kontrolēt Israēla Dievu.

LOZĒŠANA

Jūrnieki nonāca pie pārliecības, ka neparastā vētra ir dievišķs sods par kāda no kuģa ļaužu grēkiem. Viņi nolēma ar lozēšanu noteikt, kurš ir vainīgais. Ložu jeb kauliņu mešana dievišķās gribas izzināšanai vairākkārt atzīmēta gan Bībelē, gan citās antīkās pasaules liecībās. Process varēja būt šāds: kauliņus ieliek kādā traukā un trauku purina tik ilgi, kamēr viens no kauliņiem (tie varēja būt arī parasti akmentiņi) izkrīt. (Grieķu frazeoloģija, kas lietota aprakstot jauna apustuļa izraudzīšanu Jūdas vietā (Apustuļu darbi 1:26), ir tā pati, kas lietota Jonas 1:7 sengrieķu tulkojumā.)

Kad loze norādīja uz Jonu (7. p.), jūrnieki viņu apbēra jautājumiem. Kāpēc vētra viņiem uzbrukusi? Kāda ir viņa nodarbošanās? No kurienes viņš nāk? Kādai tautai viņš pieder?

Kad Jona pastāstīja, ka ir ebrejs un pielūdz Dievu Radītāju, un tagad bēg no Viņa, tie nobijās vēl vairāk un prasīja, kāpēc viņš tā dara. (10. p.) Ko lai tie iesāk ar cilvēku, kurš ir Dieva kalps, bet bēg no Kunga, lai nepildītu Viņa gribu?

Jonam atzīstot, ka viņš pielūdz Dievu – Radītāju ("kas radījis jūru un sauszemi" – frāze, kas ietver visu radību), jūrnieki vairs nešaubījās, ka tieši viņš ir tas, kura dēļ uzbrukusi vētra. Bet ko lai viņi dara? Jona pats saka, ka, viņu iemetot jūrā, vētra tiktu novērsta. (12. p.) Jona iesaka rīkoties ar viņu kā ar lieku bagāžu. No tā varētu spriest, ka viņš bija drīzāk gatavs mirt, nekā pakļauties Dieva pavēlei.

DIEVBIJĪGIE PAGĀNI

Pretstatā Jonam, kurš, kā vēlāk redzēsim, joprojām novēl bojāeju veselai pilsētai, jūrnieki ir humāni. Viņi vēlas saudzēt Jonas dzīvību. (13. p.)

Neskaitot buras, senajiem kuģiem kā dzinējspēks kalpoja arī airi. Tagad pagānu jūrnieki cenšas savu kuģi tuvināt krastam sparīgi airējot. Ebreju valoda burtiski saka, ka viņi „ieraka” airus ūdenī. Viņi nevēlējās upurēt Jonu – pat, lai glābtu paši sevi. Viņi izmisīgi cīnījās ar viļņiem, bet vētra tikai pieņēmas spēkā. Tad viņi vērsās pie Jonas Dieva. Viņi saprata, ka Israēla Dievs rīkojas, kā *Viņš* vēlas. (14. p.)

Bet kā ar Jonu? Viņš nelūdz pat, lai glābtu sevi. Vienīgā alternatīva, ko viņš piedāvā, ir savu dzīvību pret viņējām. Iespējams, tā nav pašuzpurēšanās, bet savtīgums. Izskatās, ka viņš ir cieši apņēmis izbēgt savai Ninives misijai.

Jūrnieki negrib mirt, bet viņi negrib arī aptraipīt savas rokas ar pravieša asinīm. (14. p.) Beidzot viņi saprot, ka nav citas iespējas. Kad Jona tiešām tiek iemests jūrā, iestājas klusums. (15. p.) Dievs aptur vētru, jo tā vairs nav nepieciešama. Jūrnieki, kuri bija saukuši uz vētru dievu Baalu visās tā dažādajās versijās, tagad ir piedzīvojuši patiesā Dieva spēku, Viņa varu pār dabu. Viņi atzīst Dieva varu, kamēr Jona tajā saskata vienīgi iespēju izvairīties no sava pienākuma.

PĀRDOMĀM UN TĀLĀKĀM STUDIJĀM

1. Jona bēga no Dieva – no tā paša, kuru viņš apliecināja pagānu jūrniekiem. Vai Bībelē ir minēti vēl kādi cilvēki, kas bēga no Dieva? Miniet dažas Bībeles personas, kuras to nedarīja. Kā vēl citādi viņi atšķīrās no Jonas?

2. Kā jūs domājat, vai Jona joprojām bēga no Dieva, kad ieteica jūrniekiem pārmest viņu pār bortu? Varbūt viņš vainas apziņā domāja, ka ir pelnījis tādu likteni? Ja Jona būtu lūdzis kapteini pagriezt kuģi atpakaļ uz Jafu, vai, jūsuprāt, vētra būtu mitējusies? Vai vētra būtu rimusi, ja Jona būtu lūdzis kapteinim izsēdināt viņu nākamajā ostā? Ko Jona nebūtu iemācījies, ja lielā zivs viņu nebūtu aprijusi?

3. 1910. gadā kāda vaboļu suga savairojās tiktāl, ka iznīcināja kokvilnas plantācijas Savienoto Valstu dienvidos, un fermeri bija spiesti sākt audzēt zemesriekstus un citas kultūras, kādas nekad iepriekš nebija audzējuši. Šis pārmaiņas reģionam atnesa uzplaukumu. Alabamas lauksaimnieki bija tik ļoti pateicīgi kaitēklim par viņu monokultūras atkarības izbeigšanu, ka 1919. gadā pat uzcēla šai vabolei pieminekli. Šis piemērs rāda, ka jāpauz laukam, lai mēs varētu ieraudzīt lietas pareizā gaismā un pareizi tās novērtēt. Vai jūsu dzīvē arī ir bijuši "lielās zivs" un "kaitīgās vaboles" tipa piedzīvojumi.